

Hindernissen voor wandelaars

Een inventarisatie bij waterschappen

Hindernissen voor wandelaars

Een inventarisatie bij waterschappen

Colofon

© Kenniscentrum Recreatie, april 2011

Opdrachtgever: Unie van Waterschappen en ministerie van EL&I
Projectnummer: 2010-131
Projectleider: Marcel Busser
Auteur: Kim Beijer

Kenniscentrum Recreatie
Raamweg 19
2596 HL Den Haag
T 070-312 49 70
F 070-312 49 99
e-mail: secretariaat@kenniscentrumrecreatie.nl
website: www.kenniscentrumrecreatie.nl

Inhoudsopgave

1 Conclusies	5
2 Aanbevelingen	9
3 Inleiding	11
3.1 Aanleiding	11
3.2 De vraag	11
3.3 Doelstelling inventarisatie	11
3.4 Leeswijzer	12
4 Werkwijze en methode	13
4.1 Enquête	13
4.2 Interviews	15
4.3 Methode	15
5 Resultaten	17
5.1 Respons enquête waterschappen	17
5.2 Kenmerken per waterschap	18
5.3 Openstelling waterschapsterreinen	20
5.3.1 Openstelling schouw- en oeverpaden	20
5.3.2 Openstelling waterkeringen	21
5.4 Hindernissen	23
5.5 Oplossen van hindernissen	25
5.5.1 Huidige rol waterschappen bij de aanleg van recreatieve voorzieningen	25
5.5.2 Knelpunten bij het oplossen van hindernissen	27
5.5.3 Aanpakken knelpunten voor het oplossen van hindernissen	28
5.6 Toekomstambitie waterschappen oplossen hindernissen	29

1 Conclusies

De Tweede Kamer heeft in een motie gevraagd om een inventarisatie van hindernissen voor wandelaars op waterschapsterreinen en om mogelijkheden om deze hindernissen op te lossen. In dit onderzoek is gekeken naar:

1. de mate van openstelling van paden op waterschapsterreinen voor wandelaars
2. de aard van de hindernissen voor wandelaars
3. de mogelijkheden om hindernissen op te lossen

De vraag welke hindernissen er zijn voor wandelaars op waterschapsterreinen is niet eenduidig te beantwoorden. De verschillen tussen de waterschappen onderling zijn groot. Zo zijn er verschillen in het al dan niet hebben van schouw- en oeverpaden, de lengte aan schouw- en oeverpaden en de eigendomspercentages van de paden. Dit alles heeft grote gevolgen voor de mogelijkheden voor waterschappen om paden open te stellen voor recreatief medegebruik. Bij waterschappen die weinig tot geen paden hebben, komen dan ook geen hindernissen voor.

Alle waterschappen zijn middels een enquête benaderd met vragen over openstelling van waterschapsterreinen en de hindernissen voor wandelaars. Hierop hebben 14 van de 25 aangeschreven waterschappen de enquête ingevuld. De conclusies hebben betrekking op deze 14 waterschappen.

1. Openstelling van paden

Niet elke watergang beschikt over een schouw- of oeverpad. Zo geven twee waterschappen aan geen schouw- en oeverpaden te hebben. Van de overige 12 waterschappen verschilt de lengte aan schouw- en oeverpaden sterk. Dit varieert van 10 kilometer tot duizenden kilometers. Nagenoeg al deze schouw- en oeverpaden zijn in eigendom van de waterschappen, op twee uitzonderingen na. De paden worden niet of nauwelijks verpacht aan derden.

Vrijwel alle schouw- en oeverpaden van waterschappen zijn toegankelijk voor wandelaars. De schouw- en oeverpaden zijn ofwel officieel opengesteld, of wandelen wordt er gedoogd. Daar waar de schouw- en oeverpaden niet door het waterschap zijn opengesteld voor wandelaars, is er bijna altijd een oorzaak aan te wijzen waarom deze niet zijn opengesteld. De belangrijkste redenen zijn dat recreatief medegebruik niet verenigbaar is met de kerntaken van het waterschap, en het ontbreken van draagvlak voor recreatief medegebruik bij pachters en aangrenzende eigenaren.

Voor waterkeringen geldt dat een kleiner deel in eigendom is. Van de keringen die in eigendom zijn wordt naar verhouding een groter deel verpacht, in vergelijking met de schouw- en oeverpaden. Dit is echter maar door 6 van de 14 waterschappen ingevuld. Over openstelling van waterkeringen is weinig bekend.

Alleen als waterschappen paden en keringen in eigendom hebben, hebben ze het recht om deze open te stellen. De wandelmogelijkheden op waterschapsterreinen worden niet alleen bepaald door de openstelling van de eigendommen van de waterschappen, maar ook door de openstelling van gronden in bezit van derden.

2. Hindernissen voor wandelaars op waterschapsterreinen

De hindernissen die wandelaars tegenkomen zijn verschillend van aard. De drie meest genoemde hindernissen zijn:

- Afsluiting van een pad omdat draagvlak bij aanwonenden ontbreekt. Draagvlak ontbreekt ondermeer als gevolg van risico op besmetting van vee door (loslopende) honden, schade aan gewassen, zwerfvuil en inbreuk op privacy.
- Het ontbreken van voorzieningen voor wandelaars (zoals klap- en overstaphekken, bruggetjes, infoborden)
- Onderhoud en beheer zijn niet ingesteld op recreatief medegebruik (beperkt maaregime, te smalle strook voor recreanten, natuurvriendelijke oever).

Overigens geven de waterschappen aan dat zij weinig klachten krijgen over hindernissen op opengestelde paden en dat er ook weinig verzoeken komen om knelpunten op te lossen.

3. Mogelijkheden om hindernissen op te lossen

De waterschappen hebben een positieve houding ten opzichte van wandelen op hun terreinen. Vrijwel alle waterschappen dragen bij aan het creëren van wandelmogelijkheden op hun terreinen door hindernissen aan te pakken en nieuwe mogelijkheden voor wandelen aan te leggen. De rol en de ambitie die zij hierbij oppakken verschilt per waterschap. Enkele waterschappen investeren bewust in recreatiemogelijkheden en kiezen er voor om mee te betalen aan bruggen, hekken en andere voorzieningen. Alle andere waterschappen faciliteren waar mogelijk en nemen wensen van recreanten mee in projecten voor nieuwbouw, beheer en onderhoud die al gepland waren.

De knelpunten waar waterschappen tegen aanlopen bij de aanleg van recreatieve voorzieningen op hun terreinen zijn onder te verdelen in vier categorieën:

- Recreatief medegebruik is geen kerntaak van het waterschap, het is een neventaak
- Geen draagvlak voor de openstelling voor wandelaars door pachters of aangrenzende eigenaren
- Recreatief medegebruik van schouw- en oeverpaden en waterkeringen is niet verenigbaar met de kerntaken van het waterschap.
- Het waterschap heeft geen budget beschikbaar voor de aanleg, het onderhoud en nazorg van recreatieve voorzieningen.

Er worden verschillende mogelijkheden aangedragen om bovenstaande knelpunten aan te pakken waardoor recreatief medegebruik op waterschapsterreinen wordt bevorderd:

- Beter inbedden van recreatief medegebruik in het beleid van de waterschappen
- Creëren van draagvlak voor recreatief medegebruik bij pachters en aangrenzende eigenaren: ga regelmatig het gesprek hierover aan en geef feitelijke informatie over risico's.
- Meer financiering voor de aanleg van recreatieve voorzieningen vanuit initiatiefnemers en belanghebbende partijen
- Meer samenwerking en kennis delen over hindernissen tussen waterschappen en medewerkers van wandelorganisaties die lokale kennis hebben van hindernissen op waterschapsterreinen.

Op basis van de informatie van de waterschappen kan geconcludeerd worden dat er geen sprake is van een groot aantal hindernissen op schouw- en oeverpaden en waterkeringen. Vanuit het perspectief van de wandelaar kunnen er echter wel hindernissen op waterschapsterreinen (hier breder bedoeld dan alleen de schouw- en oeverpaden van de waterschappen) voorkomen. Oeverpaden die

niet in eigendom zijn van het waterschap zijn veelal niet opengesteld. Uit gesprekken met Wandelplatform en Routewerk is gebleken dat verschillende hindernissen wel degelijk belemmeren in het uitzetten van wandelroutes. Deze hindernissen zijn niet gekwantificeerd en er is geen overzicht van de locaties. Het Wandelplatform vindt dat zij meer betrokken zou moeten worden door waterschappen om mee te denken bij projecten, waar het waterschap mogelijkheden heeft om meer ruimte te creëren voor wandelaars.

2 Aanbevelingen

Op basis van de uitkomsten van het onderzoek volgt hieronder een aantal aanbevelingen gericht aan de waterschappen en de Unie van Waterschappen voor het stimuleren van recreatief medegebruik:

- Waterschappen: verbeter de communicatie naar de burger over de aanwezige recreatieve voorzieningen. Bekendheid bij de burger over de recreatieve mogelijkheden die er zijn, of waaraan het waterschap werkt, levert een bijdrage aan een positief imago van het waterschap. Communiceer duidelijk naar burgers en belanghebbende partijen over wat het waterschap wel en niet doet op het gebied van recreatief medegebruik.
- Waterschappen: formuleer beleid voor recreatief medegebruik en bed het in in het beleid voor de kerntaken van het waterschap. Hierdoor wordt geborgd dat er bij de planning en uitvoering van werkzaamheden aandacht is voor mogelijkheden voor recreatief medegebruik.
- Waterschappen: stimuleer je projectleiders om bij de start van een project kansen voor recreatief medegebruik mee te nemen en stimuleer hen daarbij om (meer) in contact te komen met belanghebbende partijen over recreatief medegebruik, bijvoorbeeld via integrale gebiedsprocessen.
- Waterschappen: werk meer samen met belanghebbende organisaties zoals het Wandelplatform tijdens de planprocessen zodat kennisleemten over hindernissen die bestaan op de terreinen worden opgevuld.
- Unie van Waterschappen: informeer de waterschappen over de mogelijkheden en de risico's op het gebied van aansprakelijkheidsregelingen bij recreatief medegebruik van waterschapsterreinen. Bied ondersteuning waar gewenst bij het zoeken naar mogelijkheden voor het indekken van aansprakelijkheidsrisico's. Draagvlak bij pachters en omwonenden voor recreatief medegebruik ontbreekt vaak omdat zij bang zijn voor o.a. onherstelbare schade aan flora en fauna. De zekerheid dat pachters en aangrenzende eigenaren kunnen terugvallen op een aansprakelijkheidsverzekering bij het waterschap vergroot het draagvlak voor recreatief medegebruik.
- Unie van Waterschappen: stimuleer de waterschappen om de hindernissen (waaronder de complexiteit van verschillende beheer- en eigendomconstructies) op waterschapsterreinen in GIS bestanden vast te leggen. Op deze wijze ontstaat er een compleet beeld van de grootte van de problematiek voor wandelaars op waterschapsterreinen. Daarnaast helpt het overzicht zowel het waterschap als belangenorganisaties tijdig kansen en knelpunten te signaleren voor recreatief medegebruik bij de uitvoering van projecten.

3 Inleiding

Wandelen is de meest populaire vrijetijdsactiviteit van Nederlanders. In 2008/2009 werden ruim 400 miljoen wandelingen gemaakt. In deze telling worden alleen wandelingen meegenomen die langer dan een uur duren. Daarnaast maken Nederlanders per jaar 526 miljoen zogenaamde ‘ommetjes’, dit zijn wandelingen korter dan 1 uur. In totaal worden in Nederland dus circa een miljard wandelingen per jaar gemaakt. En jaarlijks neemt het aantal wandelingen toe.

3.1 Aanleiding

Mensen wandelen graag in het landelijk gebied. De waterschappen spelen een belangrijke rol in het aanbieden van de mogelijkheden om te kunnen wandelen in het landelijk gebied, zoals de schouw- en oeverpaden¹ gelegen langs de watergangen en de paden op de waterkeringen.

Door de groeiende vraag naar wandelmogelijkheden in het landelijk gebied is er recentelijk weer aandacht voor dit thema in de politiek. In 2009 is tijdens de behandeling van de LNV begroting in de Tweede Kamer een motie aangenomen van Tofik Dibi van GroenLinks en Lutz Jacobi van de PvdA die de regering verzoekt om een inventarisatie te maken van de hindernissen voor wandelaars en met de waterschappen rond de tafel te gaan om deze weg te nemen. In opvolging op de motie heeft toenmalig minister Verburg van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de waterschappen gevraagd om de hindernissen die wandelaars tegenkomen te inventariseren. Het gaat om het recreatief medegebruik van terreinen in eigendom van de waterschappen.

3.2 De vraag

In reactie op de motie heeft de Unie van Waterschappen het Kenniscentrum Recreatie gevraagd een inventarisatie uit te voeren naar de hindernissen voor wandelaars op waterschapsterreinen. Daarnaast heeft de Unie van Waterschappen gevraagd om tevens de mate van openstelling van de waterschapsterreinen mee te nemen in de inventarisatie. De inventarisatie wordt medegefinancierd door het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I), voorheen het ministerie van LNV.

3.3 Doelstelling inventarisatie

De inventarisatie levert een bijdrage aan een kwalitatief overzicht van de openstelling van waterschapsterreinen voor wandelaars en de hindernissen die wandelaars tegenkomen op deze terreinen.

¹ Schouw- en oeverpad: (openbaar) toegankelijk pad langs een watergang waar een vertegenwoordiger de schouw (inspectie van de watergang) kan uitvoeren. Vaak wordt er ook onderhoud verricht vanaf het schouwpad. Ligt er geen schouw- of oeverpad dan verricht het waterschap onderhoud vanaf een onderhoudsstrook. De onderhoudsstrook hoeft geen apart pad te zijn, dit kan ook een strook betreffen die onderdeel vormt van het aanliggende (agrarische)perceel.

De inventarisatie richt zich op drie verschillende onderdelen:

- Een overzicht van de openstelling van waterschapsterreinen voor wandelaars. Het gaat hier om de openstelling van schouw- en oeverpaden langs watergangen en van waterkeringen.
- Een overzicht van de hindernissen voor wandelaars. Hierbij gaat het om de fysieke hindernissen in het veld, zoals het ontbreken van een brug, te hoog gras of een doodlopend pad door afsluiting.
- Een overzicht van de mogelijkheden om hindernissen op te lossen en de rol die waterschappen daarbij (kunnen) spelen.

3.4 Leeswijzer

Hoofdstuk 4 beschrijft de werkwijze en de methode die is gehanteerd bij het uitvoeren van de inventarisatie. In hoofdstuk 5 worden de resultaten van de enquête en de interviews besproken. Per paragraaf wordt een overzicht gegeven van de resultaten.

4 Werkwijze en methode

De inventarisatie is opgebouwd uit de volgende stappen:

- Enquête onder de waterschappen
- Interviews met waterschappen en externe partijen
- Analyseren en verwerken van de gegevens

Een toelichting op deze stappen volgt in de paragrafen hieronder.

4.1 Enquête

Om gegevens over hindernissen en de mate van openstelling van waterschapsterreinen voor wandelaars te verzamelen is een beroep gedaan op de medewerking van de waterschappen zelf. Aan de waterschappen is gevraagd een overzicht te geven van de mogelijkheden voor wandelen op hun terreinen en de belemmeringen die zich hierbij voordoen. Alle waterschappen (uitgezonderd waterschap Blija Buitendijks, een gebied van circa 100 ha. buitendijks land aan de Waddenzeekust) zijn door de Unie van Waterschappen benaderd met de vraag hiervoor een enquête in te vullen. Figuur 1 geeft een overzicht van alle 25 benaderde waterschappen.

Figuur 1: overzicht van de waterschappen die zijn benaderd voor de enquête

Tabel 1 geeft een overzicht van de enquêtevragen. De vragenlijst is in samenspraak met de Unie van Waterschappen opgesteld. Om de medewerking van de waterschappen te stimuleren heeft de Unie van Waterschappen voorafgaand aan het verspreiden van de enquête een brief verstuurd met daarin de aankondiging van de enquête en het verzoek om hieraan mee te werken. De waterschappen kregen van de Unie van Waterschappen een unieke inlogcode waarmee ze toegang kregen tot een website waarop ze de enquête konden invullen. Om een maximale respons te realiseren zijn de waterschappen nagebeld en is er een herinnering per email verstuurd.

Tabel 1: enquête vragen

Nr.	Vraag
1	Wat is de totale lengte aan watergangen binnen uw waterschapsgebied in kilometers?
2	Wat is de totale lengte aan schouw- en oeverpaden en paden op waterkeringen binnen uw waterschapsgebied in kilometers? Met paden wordt hier ook bedoeld onderhoudsstroken langs watergangen en waterkeringen waarop gelopen kan worden, zonder dat er een pad ligt.
3	Welk percentage / aantal kilometers hiervan is in eigendom van het waterschap?
4	Hoeveel kilometer / percentage schouw- en oeverpaden en paden op waterkeringen is in eigendom en wordt verpacht?
5	Hoeveel kilometer (of percentage) oeverpaden is opengesteld voor wandelaars?
6	Hoeveel kilometer (welk percentage) van opengestelde schouw- en oeverpaden en waterkeringen is in eigendom van het waterschap?
7	Waar bestaan de hindernissen uit op de schouw- en oeverpaden en waterkeringen binnen uw waterschap? <ul style="list-style-type: none"> ▪ afgesloten i.v.m. overlast voor aanwonende of bedrijven (agrariërs) ▪ afgesloten i.v.m. veiligheid voor de recreant ▪ onderhoud en beheer niet ingesteld op recreatie (bijv. hoog gras) ontbreken van voorzieningen, zoals een brug, overstapje over een hek ▪ anders, nl....
8	In de voorgaande vraag heeft u aangegeven welke hindernissen binnen uw waterschap voorkomen. Kunt u van de aangeduide hindernissen met een ranglijst aangeven welk type hindernis het meest voorkomt binnen uw waterschap? Op nummer 1 plaatst u de hindernis die het meest voorkomt, tot aan nummer laatst die het minst voorkomt.
9	Is er een overzicht bij het waterschap waar hindernissen voor wandelaars zich bevinden? Zijn deze locaties/ hindernissen vastgelegd in GIS bestanden?
10	Wat weerhoudt het waterschap ervan om de hindernissen op te lossen, wat zijn de belemmeringen om de hindernissen weg te werken? Denk hierbij aan belemmeringen in de sfeer van draagvlak, samenwerking, financiën, wet- en regelgeving en natuurbeheer. Kunt u dit kort toelichten?
11	Wat moet er gebeuren om de hindernissen op te lossen? Wat is er voor nodig en van wie?
12	Welke rol ziet het waterschap voor zichzelf om de hindernissen op te lossen?
13	Hoe pakt het waterschap op dit moment de hindernissen voor wandelaars aan?
14	Op welke wijze wordt bij het oplossen van hindernissen samengewerkt met betrokken belanghebbenden?
15	Is er recent een hindernis opgelost, en zo ja hoe is dat gelukt?
16	Heeft het waterschap beleid/ ambities om wandelen als recreatief medegebruik te bevorderen? Zo ja, hoe wil het waterschap wandelen bevorderen?
17	Wordt de openstelling van schouw- en oeverpaden en waterkeringen in lopende en toekomstige projecten meegenomen? Zo ja, op welke wijze?

4.2 Interviews

Naast het uitzetten van de enquête onder de waterschappen zijn er verdiepende interviews gehouden met vier verschillende partijen. De interviews geven inzicht in de achtergrond van hindernissen voor wandelaars op waterschapsterreinen en zijn daarom een belangrijke aanvulling op de enquête. De volgende partijen hebben deelgenomen aan een interview:

- Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht
- Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard
- Wandelplatform-LAW
- Routewerk

De keuze om met de hoogheemraadschappen Amstel, Gooi en Vecht en van Schieland en de Krimpenerwaard een interview te houden, is gemaakt in samenspraak met de Unie van Waterschappen en het ministerie van EL&I. Beide waterschappen liggen in een gebied met een tekort aan wandelmogelijkheden². Om deze reden is het interessant om de problematiek rondom de uitbreiding van recreatief medegebruik nader te onderzoeken. Tijdens het interview is dieper ingegaan op de achtergrond van de mate van openstelling van waterschapsterreinen, de aard van de hindernissen voor wandelaars, het oplossen van hindernissen en de rol van het waterschap bij het oplossen van hindernissen.

Om niet alleen afhankelijk te zijn van de gegevens die door de waterschappen zijn aangeleverd hebben er ook twee interviews plaatsgevonden met externe partijen. Een interview is gehouden met het Wandelplatform en een interview met Routewerk (een bureau dat gespecialiseerd is in het uitzetten van wandelroutes). Beide organisaties hebben in hun werkzaamheden te maken met het uitzetten van wandelroutes op waterschapsterreinen. In de interviews werd ingegaan op de huidige stand van zaken van de openstelling van schouw- en oeverpaden en waterkeringen, de hindernissen die zij tegenkomen en wat er moet gebeuren om hindernissen voor wandelaars op waterschapsterreinen op te lossen.

4.3 Methode

De resultaten uit de enquêtes en de interviews zijn vervolgens geanalyseerd. Op basis van de analyse wordt in hoofdstuk 5 een overzicht gegeven van de volgende resultaten:

- Respons enquête waterschappen
- Kenmerken van de waterschappen
- Openstelling schouw- en oeverpaden en waterkeringen
- Hindernissen
- Oplossen hindernissen
- Toekomstambitie van waterschappen bij het oplossen van hindernissen

² Dit blijkt ondermeer uit berekeningen van BRAM naar tekorten aan wandelplaatsen in Nederland. Zie hiervoor ook de publicatie 'Waterschappen aan de wandel' uit 2009.

5 Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de enquête en de interviews besproken. Per paragraaf wordt een overzicht gegeven van de resultaten gevolgd door een conclusie.

5.1 Respons enquête waterschappen

Van de 25 aangeschreven waterschappen hebben 14 waterschappen de enquête ingevuld (respons van 56%). Figuur 2 geeft een overzicht welke waterschappen dit zijn. Met de waterschappen die hebben gereageerd is een redelijk goede verdeling verkregen over het land, met gebieden met een grote druk op recreatiemogelijkheden in verstedelijkte gebieden en meer landelijk gelegen waterschappen en een verdeling naar hoog-Nederland en laag-Nederland. Door de overige 11 waterschappen is geen reden opgegeven waarom zij niet hebben deelgenomen aan de enquête.

Figuur 2: overzicht waterschappen die de enquête hebben ingevuld

De resultaten van de enquête zijn per waterschap geanalyseerd. Waterschappen die de enquête niet hebben ingevuld zijn verder niet meegenomen in de analyse. De uitspraken die in dit hoofdstuk worden gedaan over hindernissen zijn dan ook gebaseerd op de informatie van deze 14 waterschappen.

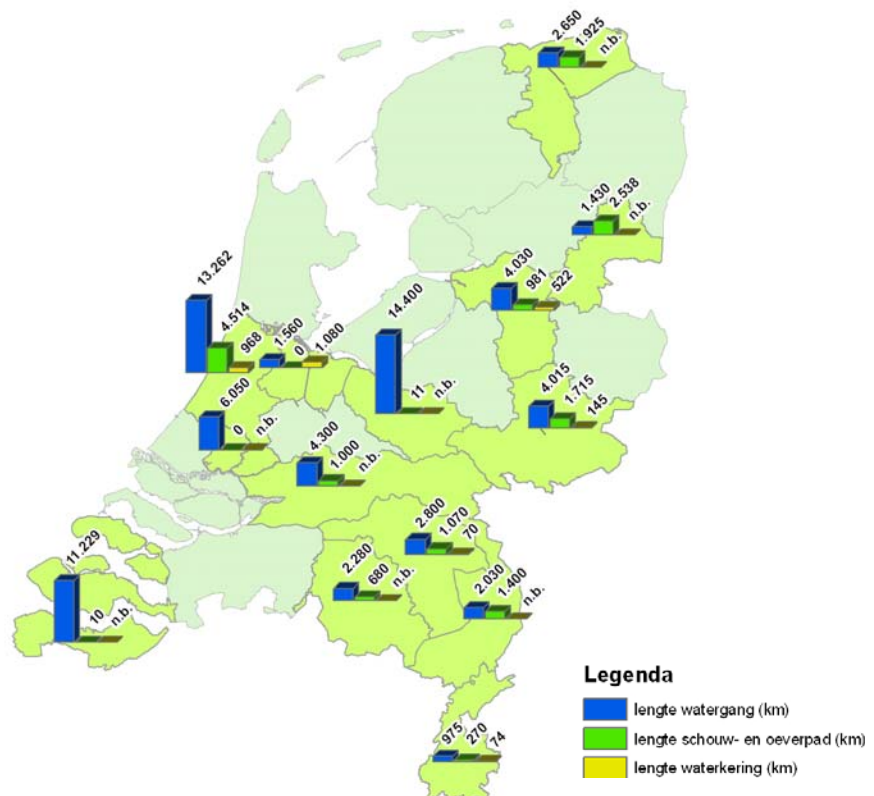
5.2 Kenmerken per waterschap

Watergangen, schouw- en oeverpaden en waterkeringen

De waterschappen onderscheiden zich van elkaar in het aantal en soort watergangen dat zij beheren. Ook verschilt de hoeveelheid schouw- en oeverpaden en waterkeringen waarop gelopen kan worden (ook zonder dat er een pad ligt) per waterschap. Uit de inventarisatie blijkt dat dit mede afhankelijk is van de grootte en ligging van het waterschap.

De waterschappen gelegen in het oosten en in het zuiden van het land beschikken vrijwel allemaal over schouw- en oeverpaden. De waterschappen in het westen van het land beschikken over het algemeen over weinig tot geen schouw- en oeverpaden. De gronden van deze westelijk gelegen gebieden liggen lager dan in het oosten. Hierdoor bevinden zich in de westelijke gebieden voornamelijk waterkeringen (o.a. dijken) langs de watergangen in plaats van schouw- en oeverpaden. Figuur 3 geeft per waterschap een overzicht van het aantal kilometer watergang en het aantal kilometer schouw- oeverpaden en waterkeringen.

Figuur 3: Een overzicht van de 14 waterschappen van het aantal kilometer watergang en het aantal kilometer schouw- oeverpaden en waterkeringen.

Eigendomsituatie

Uit de resultaten van de enquête blijkt dat 13 van de 14 waterschappen beschikken over gegevens welk deel van de schouw- en oeverpaden in het gebied in eigendom is van het waterschap.

In de gebieden waar schouw- en oeverpaden aanwezig zijn, bestaan er geen grote verschillen tussen eigendomspercentages van deze paden bij de waterschappen. Het eigendomspercentage van de schouw- en oeverpaden ligt bij de meeste waterschappen tussen de 90% en de 100%. Alleen bij het Hoogheemraadschap Rijnland en bij waterschap Rivierenland valt dit percentage ten opzichte van de andere waterschappen laag uit; 15%. Het waterschap Scheldestromen geeft aan dat er nagenoeg geen schouw- en oeverpaden in het gebied aanwezig zijn (in totaal 10 km), maar dat zij wel voor 100% de eigenaar zijn van de kleine hoeveelheid die aanwezig is.

De schouw- en oeverpaden die in eigendom zijn worden niet of nauwelijks verpacht aan derden. Alleen bij waterschap Noorderzijlvest is dit percentage iets groter ten opzichte van de andere waterschappen, namelijk 10% maar het betreft nog steeds een relatief klein percentage.

De Hoogheemraadschappen Amstel, Gooi en Vecht en Schieland en Krimpenerwaard geven aan dat zij over geen enkel oever- of schouwpad beschikken doordat deze niet in hun gebieden aanwezig zijn. Het onderhoud en beheer van de watergangen wordt hier ofwel gedaan vanaf het water, of vanaf de aangrenzende percelen die in het bezit zijn van derden (agrariërs en particulieren). Op basis van de keur zijn deze eigenaren verplicht om onderhoud door het waterschap vanaf hun land toe te staan.

Verder blijkt dat 6 van de 14 waterschappen beschikken over gegevens van de waterkeringen in het gebied. Uit deze gegevens blijkt dat de eigendomspercentages van de waterkeringen lager liggen dan de eigendomspercentages van de schouw- en oeverpaden. De eigendomspercentages van de waterkeringen variëren tussen de 11% en de 99%. Het percentage waterkeringen dat in eigendom is en wordt verpacht aan derden liggen tussen de 0% en de 70%. Dit verschil is groter dan het percentage schouw- en oeverpaden dat wordt verpacht door de waterschappen.

Bij de overige 8 waterschappen ontbreken gegevens over het aantal begaanbare waterkeringen en de eigendomspercentages. Het ontbreken van deze gegevens heeft drie oorzaken;

- De desbetreffende gegevens zijn niet bekend;
- De desbetreffende waterschappen beschikken niet over begaanbare waterkeringen in hun gebied;
- De desbetreffende waterschappen konden in het kader van deze inventarisatie de gegevens niet leveren.

Welke van deze redenen geldend is voor de ontbrekende gegevens is niet uit de enquête te herleiden.

Conclusie analyse resultaten kenmerken waterschap

De lengte aan schouw- en oeverpaden en waterkeringen verschilt enorm per waterschap. Bepaalde waterschappen beschikken bijvoorbeeld over helemaal geen schouw- en oeverpaden. De beperkende factor voor wandelmogelijkheden op schouw- en oeverpaden en waterkeringen is daarom niet altijd gerelateerd aan de openstelling van de waterschapsgronden, maar is mede afhankelijk van de beschikbare ruimte in een gebied.

Schouw- en oeverpaden zijn overwegend in eigendom van de waterschappen en worden niet of nauwelijks verpacht. De eigendomspercentages van de waterkeringen liggen lager en worden meer verpacht dan de schouw- en oeverpaden.

5.3 Openstelling waterschapsterreinen

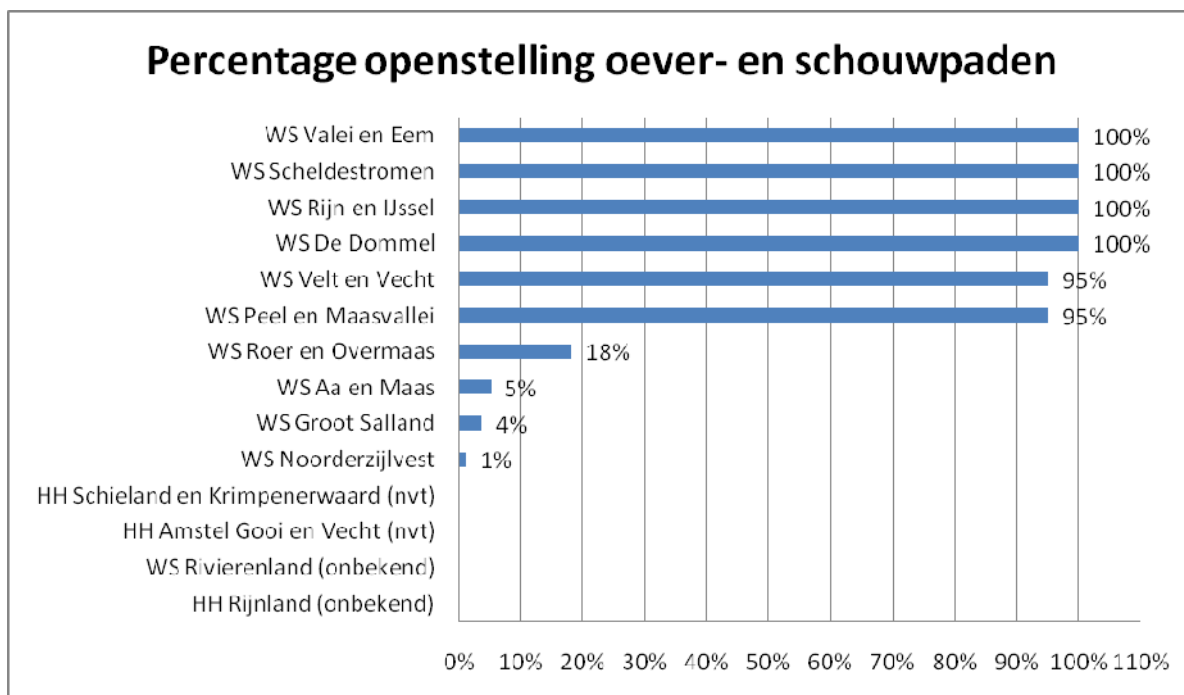
De inventarisatie richt zich mede op de openstelling van schouw- en oeverpaden en waterkeringen. Paragrafen 5.3.1 en 5.3.2 geven een overzicht van de openstellingpercentages die bekend zijn bij de waterschappen. De nauwkeurigheid van de openstellingpercentages verschilt per waterschap. De meeste waterschappen geven aan dat het een schatting betreft.

5.3.1 Openstelling schouw- en oeverpaden

Van 10 waterschappen is het openstellingpercentage van de schouw- en oeverpaden bekend. Bij de hoogheemraadschappen Amstel, Gooi en Vecht en Schieland en Krimpenerwaard is deze vraag niet van toepassing omdat zij geen beschikking hebben over schouw- en oeverpaden.

De mate van openstelling van de schouw- en oeverpaden voor wandelaars verschilt nogal per waterschap. Figuur 4 geeft de verdeling van deze percentages over de verschillende waterschappen weer. Uit deze figuur blijkt dat de openstelling van schouw- en oeverpaden tussen de 1% en 100% ligt.

Figuur 4: openstelling oever- en schouwpaden

Bij 6 van de 10 waterschappen is het percentage van openstelling 95% of hoger. Bij de overige vier waterschappen liggen deze percentages beduidend lager; Roer en Overmaas 18%, Aa en Maas 5%, Groot Salland 4% en Noorderzijlvest 1%. Dit betekent dat in de beheersgebieden van deze waterschappen meer schouw- en oeverpaden aanwezig zijn dan er open zijn gesteld voor wandelaars. De achtergrond van deze openstellingpercentages is verschillend:

- Waterschap Noorderzijlvest geeft aan dat alle maaipaden volgens de keur niet zijn opengesteld voor recreatief medegebruik maar dat alleen wandelaars worden gedoogd. Het Bestuur van waterschap Noorderzijlvest is zeer terughoudend met het beschikbaar stellen van de maaipaden als vastgestelde wandelroutes.
- Waterschap Roer en Overmaas geeft aan dat zij vergaand beleid heeft voor het openstellen van waterschapobjecten voor medegebruik door wandelaars. Alle objecten die geschikt zijn voor medegebruik door wandelaars zijn via een algemene vrijstelling van de keur opengesteld. Eventuele hindernissen die zich hier nog bevinden in de vorm van poorten, hekken en rasters worden binnen 2 à 3 jaar verwijderd of voorzien van klaphekjes. Een deel van de schouw- en oeverpaden kan niet opengesteld worden doordat hindernissen niet redelijkerwijs zijn op te lossen doordat het een kruising van een snelweg of kanaal betreft of omdat een deel van de paden geen eigendom van het waterschap is.
- Het algemeen bestuur van waterschap Groot Salland heeft voor 2011 nieuw beleid vastgesteld waarin staat dat alle onderhoudspaden in eigendom van het waterschap worden opengesteld voor wandelaars zonder hond.
- Waterschap Aa en Maas geeft geen toelichting op het percentage opengestelde schouw- en oeverpaden.

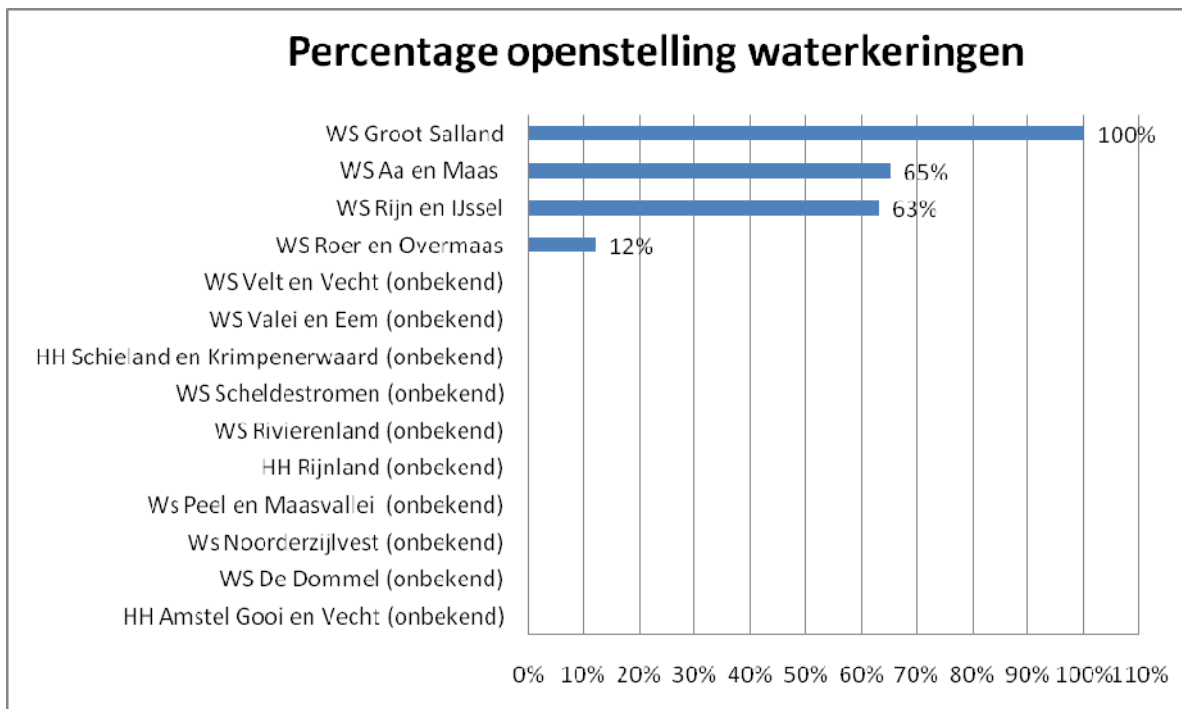
Uit bovenstaande gegevens blijkt dat bij de 10 waterschappen vrijwel alle schouw- en oeverpaden toegankelijk zijn, of in de toekomst toegankelijk worden voor wandelaars. De schouw- en oeverpaden zijn ofwel officieel opengesteld, of wandelen wordt er gedoogd.

Daar waar de schouw- en oeverpaden niet door het waterschap zijn opengesteld voor wandelaars, is er bijna altijd een oorzaak aan te wijzen waarom deze niet zijn opengesteld. De meest voorkomende oorzaak is dat het recreatief medegebruik niet kan worden verenigd met de primaire taken van het waterschap. Andere oorzaken zijn het ontbreken van draagvlak voor recreatief medegebruik bij pachters en aangrenzende eigenaren of de aanwezigheid van onoplosbare fysieke blokkades. Paragraaf 5.4 gaat hier dieper op in.

5.3.2 Openstelling waterkeringen

Gegevens over de openstelling van waterkeringen (in eigendom van waterschappen) zijn maar van vier waterschappen bekend. Dit betreft een te klein deel om een algemeen beeld te schetsen over de openstelling van waterkeringen bij waterschappen. Net zoals bij de schouw- en oeverpaden verschilt ook bij waterkeringen de mate van openstelling per waterschap. Het percentage waterkeringen dat is opengesteld ligt tussen de 12% en 100%. Figuur 5 geeft de verdeling van deze percentages over de verschillende waterschappen weer.

Figuur 5: openstelling waterkeringen

Uit figuur 5 blijkt dat niet alle waterkeringen zijn opengesteld voor wandelaars. Uit de enquête en de interviews komt naar voren dat er vrijwel altijd een aantoonbare reden is waarom een bepaald deel van de waterkeringen niet toegankelijk is voor wandelaars. Deze redenen komen overeen met de redenen genoemd in §5.3.1. Het ontbreken van (juridisch) draagvlak voor recreatief medegebruik bij pachters vormt relatief gezien een groter knelpunt bij waterkeringen dan bij de schouw- en oeverpaden. Dit komt omdat er meer waterkeringen dan schouw- of oeverpaden in eigendom van het waterschap worden verpacht aan derden.

Hoewel er bij de hoogheemraadschappen Amstel, Gooi en Vecht en Schieland en Krimpenerwaard geen exacte openstellingspercentages bekend zijn van waterkeringen, geven zij aan dat vrijwel de meeste waterkeringen zijn voorzien van een pad of weg en daarmee opengesteld zijn voor wandelaars. Beide hoogheemraadschappen hebben maar een klein deel van de waterkeringen in eigendom. Dat betekent dat zij een geringe invloed hebben op de wandelmogelijkheden op waterkeringen in het gebied.

Conclusie analyse resultaten openstelling

Vrijwel alle schouw- en oeverpaden zijn toegankelijk voor wandelaars. De schouw- en oeverpaden zijn ofwel officieel opengesteld, of wandelen wordt er gedoogd. Schouw- en oeverpaden en waterkeringen die niet toegankelijk zijn voor wandelaars hebben vrijwel altijd een door het waterschap aantoonbare reden. De belangrijkste redenen zijn dat recreatief medegebruik niet verenigbaar is met de kerntaken van het waterschap en het ontbreken van (juridisch)draagvlak voor recreatief medegebruik bij pachters en aangrenzende eigenaren.

5.4 Hindernissen

Uit de informatie van de waterschappen, Routewerk en Wandelplatform, blijkt dat hindernissen voor wandelaars op schouw- en oeverpaden en waterkeringen verschillen. Tabel 2 geeft een overzicht van de verschillende hindernissen die zijn benoemd in de enquête en de vier interviews. De afsluiting van schouw- en oeverpaden en waterkeringen is de meest voorkomende hindernis, echter de oorzaak van de afsluiting verschilt. Naast afsluiting wordt ook de aanwezigheid van obstakels en het ontbreken van voorzieningen genoemd als veel voorkomende hindernissen. Geen van de 14 waterschappen heeft de locaties van hindernissen verwerkt in een GIS bestand. Ook het Wandelplatform en Routewerk beschikken hier niet over. Hierdoor is het niet mogelijk om een kaart te maken met een overzicht waar zich in Nederland hindernissen plaatsvinden.

Tabel 2: Meest voorkomende hindernissen voor wandelaars op schouw- en oeverpaden, onderhoudstroken en waterkeringen in eigendom van het waterschap.

Hindernis	Aantal keer benoemd
Afsluiting in verband met bezwaren van aanwonenden of (agrarische)bedrijven. Zij hebben overlast van loslopende honden, zwerfvuil, verstoren van de fauna, overbrengen van ziekten, het vertrappen van gewassen, diefstal, crossmotoren en ruitersport en beperkte privacy..	9
Ontbreken van voorzieningen voor wandelaars zoals het ontbreken van een bruggetje, klap- en overstaphekken, omleiding bij kunstwerk en het ontbreken van informatieborden	8
Onderhoud en beheer niet ingesteld op recreatie. Bijvoorbeeld hoog gras door ongemaaide paden, een te smalle strook voor gebruik door recreant, of een inrichting van een natuurvriendelijke oever waardoor passeren voor recreanten moeilijk is.	6
Afsluiting in verband minimalisatie verstoring van de aanwezige (beschermd) flora en fauna zoals schapen en weidevogels.	4
Afsluiting/geen toestemming voor toegang voor recreanten van de naastliggende grondeigenaren op basis van (huur/pacht)contracten en clauses die recreatief medegebruik uitsluiten in koopovereenkomsten	3
Geen doorgaand eigendom van de schouw- en oeverpaden, begaanbare waterkeringen en onderhoudstroken waardoor de toegankelijkheid van een geheel wandeltraject onmogelijk is en stukken doodlopen	3
Afsluiting in verband met onvoldoende garantie veiligheid voor de recreant	3
Aanwezigheid van fysieke obstakels op schouw- en oeverpaden, begaanbare waterkeringen en onderhoudstroken waardoor het lijkt alsof er niet op gelopen mag worden zoals hekken op paden en veekeringen.	1
Aanwezigheid van oude borden met verboden toegang waar de bron niet (meer) van bekend is.	1
Onvoldoende bekendheid bij de burger dat wandelen wel is toegestaan	1
De aanleg van wandelmogelijkheden past niet binnen het gemeentelijke bestemmingsplan	1

Uit tabel 2 blijkt dat de afsluiting van schouw- en oeverpaden en waterkeringen de meest voorkomende hindernis is op waterschapsterreinen. De oorzaak voor deze afsluiting verschilt, maar is samen te vatten in twee hoofdoorzaken; afsluiting vanwege het ontbreken van (juridisch) draagvlak onder pachters, eigenaren en aanwonende voor recreatief medegebruik, en afsluiting doordat recreatief medegebruik niet verenigbaar is met de kerntaken van het waterschap. Na afsluiting vormen de aanwezigheid van obstakels en het ontbreken van voorzieningen de meest voorkomende hindernissen voor wandelaars.

Hoeveelheid hindernissen

Zowel uit de enquête als uit de interviews met de hoogheemraadschappen Amstel, Gooi en Vecht en Schieland en Krimpenerwaard, komt naar voren dat waterschappen weinig klachten ontvangen van burgers over hindernissen op hun terreinen. Een derde van de waterschappen geeft in de enquête nadrukkelijk aan dat de aanwezigheid van obstakels en het ontbreken van voorzieningen maar sporadisch voorkomen en zelden onopgelost blijven. Zij zijn van mening dat het aantal hindernissen op hun terreinen niet voor grote problemen zorgt. Daarnaast geven de waterschappen aan zelf goed op de hoogte te zijn van wat er speelt in hun gebied en verwachten dan ook dat er ook geen sprake is van grote aantallen hindernissen waarvan zij niet op de hoogte zijn. Tevens bestaan er op alle waterschapsterreinen verschillende mogelijkheden om te wandelen, waaronder officiële wandelroutes.

Op basis van deze bovengenoemde zaken leeft er over het algemeen bij waterschappen de vraag of er überhaupt sprake is van een substantieel aantal hindernissen, dat zorgt voor grote problemen of een tekort aan wandelmogelijkheden op waterschapsterreinen. Tevens is onduidelijk welk aandeel van de hindernissen daadwerkelijk op terrein ligt dat eigendom is van het waterschap. Enkele waterschappen geven daarbij aan dat er ook geen onderzoeken bekend zijn naar de behoefte van burgers om te wandelen op waterschapsterreinen.

Hier staat tegenover dat er uit de gesprekken met het Wandelplatform en Routewerk wel degelijk naar voren komt dat er sprake is van hindernissen voor wandelaars op paden in beheer van waterschappen. Het Wandelplatform en Routewerk noemen dezelfde typen hindernissen. Bij het uitzetten van wandelroutes vormen de hindernissen veelal een belemmering, waardoor vaak moet worden uitgeweken naar een alternatieve route.

Conclusies hindernissen

De afsluiting van schouw- en oeverpaden en waterkeringen is de meest voorkomende hindernis op waterschapsterreinen. Na afsluiting vormen de aanwezigheid van obstakels en het ontbreken van voorzieningen de meest voorkomende hindernissen voor wandelaars.

Op basis van de informatie van de waterschappen kan geconcludeerd worden dat er geen sprake is van een groot aantal hindernissen op hun terreinen. In de praktijk lopen het Wandelplatform en Routewerk bij het uitzetten van wandelroutes tegen hindernissen aan, waardoor het uitzetten van de meest optimale wandelroute niet altijd mogelijk is.

5.5 Oplossen van hindernissen

5.5.1 Huidige rol waterschappen bij de aanleg van recreatieve voorzieningen

Uit de enquête en de interviews met de hoogheemraadschappen blijkt dat over het algemeen alle waterschappen een positieve houding hebben ten opzichte van wandelen op hun terreinen en dat zij open staan voor overleg hierover met belanghebbende partijen. Niet alle waterschappen hebben apart beleid opgesteld voor recreatief medegebruik. Desondanks blijkt uit de resultaten dat vrijwel alle waterschappen bijdragen aan het creëren van wandelmogelijkheden op hun terreinen door hindernissen aan te pakken en nieuwe mogelijkheden voor wandelen aan te leggen.

Tussen de waterschappen onderling bestaat er een groot verschil in de rol die het waterschap hierbij opkomt. De meeste waterschappen nemen over het algemeen alleen een reactieve rol aan. Het merendeel van de waterschappen vindt namelijk dat zij niet verantwoordelijk zijn voor het initiëren van de aanleg van recreatieve voorzieningen. Zij vinden dat belanghebbende partijen zoals de gemeenten, provincies en recreatieschappen daarvoor verantwoordelijk zijn. Een reactieve rol houdt dan ook in dat zij op verzoek van belanghebbenden inspanningen verrichten voor de aanleg van recreatieve voorzieningen en het weghalen van obstakels of waar mogelijk een toestemming of een vergunning verlenen voor recreatief medegebruik. De meeste waterschappen geven aan dat dit vaak 'ad hoc' gebeurt en dat daar meestal geen concreet beleid aan ten grondslag ligt. De aanleg van recreatieve voorzieningen betreft hier voornamelijk praktische voorzieningen zoals het plaatsen van een loopplank, een klaphek, informatieborden, maar ook bijvoorbeeld het maaien van een pad. Het blijkt dat het ontbreken van dit soort praktische voorzieningen meestal wel zijn op te lossen in tegenstelling tot andere hindernissen, zoals afsluiting van paden doordat draagvlak bij pachters en aangrenzende eigenaren ontbreekt of doordat de veiligheid van de recreant niet gegarandeerd kan worden.

Er zijn enkele waterschappen die zich proactief opstellen zoals waterschap Vallei en Eem. Het waterschap Vallei en Eem heeft bijvoorbeeld een stimuleringsregeling voor recreatief medegebruik waarmee zij recreatieve initiatieven van derden financieel ondersteunt³. Daarnaast zoekt zij actief contact met belanghebbende partijen zodat mogelijke kansen voor recreatief medegebruik in het gebied niet worden gemist. Hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht stelt zich actief op en heeft bijvoorbeeld op eigen initiatief een wandelroute aangelegd⁴. Ook waterschap De Dommel geeft aan belanghebbende partijen actief te benaderen over mogelijkheden voor recreatief medegebruik.

Financiering aanleg recreatieve voorzieningen

De aanleg van recreatieve voorzieningen vergt inspanning en materiaal van het waterschap en dat kost extra geld. De waterschappen geven aan dat zij hiervoor geen apart budget beschikbaar hebben en dat zij daarom de voorwaarde stellen dat de aanleg van recreatieve voorzieningen wordt meegenomen in de uitvoering van waterschapsprojecten. Op deze manier kunnen de kosten van recreatieve voorzieningen worden betaald vanuit de budgetten van de waterschapsprojecten. Alleen

³ Waterschap Vallei en Eem stelt hieraan verschillende voorwaarden, onder andere dat de initiatieven een link hebben met het waterbeheer en dat de bewoners uit het gebied zelf baat hebben bij het initiatief.

⁴ Dit betreft het Waterkeringpad dat bestaat uit acht trajecten tussen Amsterdam en Huizen.

waterschap Vallei en Eem en hoogheemraadschap Amstel, Gooi en Vecht geven aan dat zij over een apart budget beschikken, waardoor zij ook de mogelijkheid hebben om recreatieve initiatieven te bekostigen buiten de waterschapsprojecten om.

De 14 waterschappen stellen verschillende randvoorwaarden aan de aanleg van recreatieve voorzieningen binnen de waterschapsprojecten;

- De aanleg van de recreatieve voorziening moet passen binnen een waterschapsproject. Werk met werk maken is daarbij een belangrijke voorwaarde. Dit betekent dat de aanleg van recreatieve voorzieningen worden meegenomen tijdens de uitvoering van waterschapsprojecten zoals de herinrichting van een gebied.
- De kosten voor de aanleg van de recreatieve voorziening mogen niet onevenredig (buiten proportioneel) hoog zijn ten opzichte van het project. Dit betekent dat de recreatieve voorzieningen in verhouding weinig geld en weinig extra capaciteit van het waterschap mogen kosten en gemakkelijk uitvoerbaar moet zijn binnen het project. Wanneer de kosten voor de aanleg van de recreatieve voorziening onevenredig hoog zijn, blijken de waterschappen vrijwel allemaal bereid om de aanleg van de recreatieve voorziening uit te voeren mits daar een financiële vergoeding van de belanghebbende partij(en) tegenover staat. Indien de aanleg van de recreatieve voorziening een bijdrage levert aan een positief imago van het waterschap naar de burger toe, dan zijn waterschappen eerder bereid om de aanleg van de voorziening tijdens een project mee te nemen.
- De recreatieve voorziening is niet in strijd met de primaire taken van het waterschap. Waterschappen hebben hiervoor vaak een kader opgesteld waaraan de recreatieve voorziening wordt getoetst. In dit toetsingskader wordt de voorziening getoetst aan de ecologische waarden, eigendomssituatie, veiligheid, cultuurhistorische waarden, dijkreconstructies en watergebiedsplannen. Maar ook wordt gekeken hoe waterbeheer en recreatief belang elkaar kunnen versterken
- Over het algemeen stellen de waterschappen de voorwaarde dat het beheer en onderhoud van de recreatieve voorzieningen wordt uitgevoerd door de belanghebbende partij(en). De meeste waterschappen vinden dat zij daarvoor ook niet verantwoordelijk zijn, maar bijvoorbeeld de gemeente, provincie of het recreatieschap.

Contact met belangenorganisaties

Alle 14 waterschappen geven aan in contact te staan met belanghebbende partijen over recreatief medegebruik van waterschapsterreinen en waar mogelijk met hen mee te denken over kansen voor recreatief medegebruik. De frequentie en de wijze waarop verschilt echter per waterschap. De meeste waterschappen hebben contact met belanghebbenden doordat zij betrokken zijn bij de planvorming en uitvoering van (integrale) plannen van de gemeenten en de provincies. Maar ook geven de waterschappen aan dat zij bij de start van een project vaak zelf de belanghebbenden daarvan op de hoogte stellen. Dit met het doel om de mogelijkheden voor recreatief medegebruik in de projecten mee te nemen.

Het Wandelplatform vindt dat belanghebbende organisaties, zoals zichzelf, nog te weinig bij planprocessen van waterschapsprojecten zijn betrokken. Het Wandelplatform geeft aan dat daardoor nog te veel kansen voor recreatief medegebruik worden gemist. Juist als blijkt dat het waterschap zelf niet op de hoogte is van de aanwezige hindernissen in haar gebied. Als voorbeeld noemt het Wandelplatform het Zuiderzeepad waar door een dijkversterking een stuk LAW-pad verloren is gegaan. Het Wandelplatform geeft aan dat zij door het waterschap niet is betrokken in het planproces en dat de waterbeheerder ook niet heeft gecommuniceerd op welke wijze het verloren LAW-pad wordt gecompenseerd.

5.5.2 Knelpunten bij het oplossen van hindernissen

Ondanks de positieve grondhouding van de waterschappen blijven verschillende hindernissen op waterschapsterreinen onopgelost. Uit de enquête komt een aantal knelpunten naar voren die waterschappen belemmeren in het oplossen van hindernissen. Tabel 3 geeft daarvan een overzicht.

Tabel 3: Knelpunten voor het oplossen van hindernissen genoemd door de waterschappen

Knelpunt	Aantal keer benoemd
Recreatie is geen kerntaak van het waterschap waardoor het oplossen van hindernissen door het waterschap in het beheergebied geen hoge prioriteit krijgt. Taken in het kader van waterveiligheid en waterkwaliteit krijgen voorrang. Wat daarbij wel en niet wordt meegenomen op het gebied van recreatief medegebruik is vaak een grijs gebied doordat beleid voor recreatief medegebruik ontbreekt. Ook bestuurlijke meningsverschillen over de openstelling van waterschapsterreinen voor recreatief medegebruik zorgt ervoor dat bij enkele waterschappen duidelijk beleid daarover ontbreekt.	6
De aanleg en het beheer van recreatieve voorzieningen kosten geld waarvoor het waterschap geen budget beschikbaar heeft. Dat geldt ook voor de extra kosten die gemaakt worden voor het 'regelwerk', klachtenafhandeling, handhaving en toezicht.	4
Recreatief medegebruik is in tegenspraak met de veiligheid of het natuurbeheer waardoor het waterschap wandelen niet kan toestaan.	4
Bezwaren van pachters en aanwonenden tegen recreatief medegebruik zorgt ervoor dat waterschappen bepaalde schouw- en oeverpaden en waterkeringen niet kunnen openstellen voor wandelaars. Vaak zijn er clausules opgenomen in pachtcontracten die recreatief medegebruik uitsluiten.	3
Recreatief medegebruik zorgt voor praktische problemen bij uitvoering van het beheer- en onderhoudtaken van het waterschap. Bijvoorbeeld bordjes die in de weg staan of loslopende honden waardoor het gevaar dreigt dat de primaire taak waterschap bemoeilijkt wordt.	1
Het waterschap is geen eigenaar van de aaneengeschakelde percelen waardoor 'ontbrekende schakels' niet opgelost kunnen worden door het waterschap	1
Fysieke obstakels op wandelpaden zijn niet altijd door het waterschap op te lossen zoals een kruising van een snelweg	1
Onbekendheid bij het waterschap met de hindernissen	1

Ook uit het gesprek met het Wandelplatform komt een aantal specifieke oorzaken naar voren die het oplossen van hindernissen belemmeren:

- Verschillende beheer-, pacht- en eigendomsconstructies van waterschapsterreinen maakt het proces om hindernissen voor wandelaars weg te nemen complex.
- Onvoldoende betrokkenheid van belanghebbende organisaties in planprocessen van waterschapsprojecten.
- Schouw- en oeverpaden worden opgeslokt door de agrarische sector.

5.5.3 Aanpakken knelpunten voor het oplossen van hindernissen

De waterschappen noemen vier oplossingsrichtingen om de in de vorige paragraaf gesignaleerde knelpunten beter aan te pakken, waardoor wandelmogelijkheden op waterschapsterreinen worden bevorderd:

- Bestuurlijk akkoord van het waterschapsbestuur voor het toekennen van een bepaald budget voor recreatief medegebruik. Met dit budget kunnen de kosten voor de aanleg, het onderhoud en het beheer van recreatieve voorzieningen worden gefinancierd.
- Apart beleid voor recreatief medegebruik waarin is vastgelegd wat het waterschap wel en niet doet op het gebied van recreatief medegebruik. Tevens een duidelijke communicatie over de beleidskeuze die het waterschap hierin maakt richting belanghebbenden.
- Meer draagvlak stimuleren bij pachters en aanwonenden voor recreatief medegebruik van hun gronden. Bijvoorbeeld door in nieuwe pachtovereenkomsten de mogelijkheden voor recreatief medegebruik niet uit te sluiten door gedoogplicht op te nemen. Maar ook door meer met de pachters en aanwonenden over recreatief medegebruik van hun terreinen in gesprek te gaan.
- Meer financiering door initiatiefnemers en belanghebbende partijen zoals gemeenten, provincies en recreatieschappen.

Daarnaast wijst het Wandelplatform erop dat haar regiomanagers veel kennis hebben over hindernissen op waterschapsterreinen op lokaal niveau. Het Wandelplatform geeft daarbij aan dat de regiomanagers de waterschappen kunnen helpen in het aanwijzen en lokaliseren van hindernissen op hun terreinen. Meer samenwerking tussen de waterschappen en het Wandelplatform kan daardoor het oplossen van hindernissen bevorderen.

Conclusie knelpunten om hindernissen op te lossen

Over het algemeen hebben alle 14 waterschappen een positieve houding ten opzichte van wandelen op hun terreinen en staan open voor overleg hierover met belanghebbende partijen. Vrijwel alle waterschappen leveren een bijdrage aan het bevorderen van wandelen op hun terreinen. De rol en de ambitie die zij hierbij oppakken verschilt per waterschap. De knelpunten waar waterschappen tegen aanlopen bij de aanleg van recreatieve voorzieningen op hun terreinen zijn onder te verdelen in vier categorieën:

- *Recreatief medegebruik is geen kerntaak waardoor waterschappen hier geen prioriteit aan geven*
- *Bezwaar tegen de openstelling van schouw- en oeverpaden en waterkeringen voor wandelaars door pachters of aangrenzende eigenaren*
- *Recreatief medegebruik van schouw- en oeverpaden en waterkeringen is niet te combineren met de primaire kerntaken van het waterschap.*
- *Het waterschap heeft geen budget beschikbaar voor de aanleg, onderhoud en nazorg van recreatieve voorzieningen.*

Wandelen op waterschapsterreinen kan worden bevorderd door:

- *recreatief medegebruik beter in te bedden in het beleid van de waterschappen (zowel financieel als juridisch)*
- *meer draagvlak voor recreatief medegebruik onder pachters en aangrenzende eigenaren*
- *meer financiering voor de aanleg van recreatieve voorzieningen van initiatiefnemers en belanghebbende partijen*

- *meer samenwerking tussen waterschappen en medewerkers van wandelorganisaties die lokale kennis hebben van hindernissen op waterschapsterreinen*

5.6 Toekomstambitie waterschappen oplossen hindernissen

Zoals beschreven in paragraaf 5.5.1 hebben alle 14 waterschappen oog voor recreatief medegebruik. Echter verschilt de mate waarin waterschappen een bijdrage leveren aan het bevorderen van wandelen op schouw- en oeverpaden en waterkeringen. Alle 14 waterschappen geven aan ook in de toekomst mee te willen werken aan het bevorderen van wandelmogelijkheden op waterschapsterreinen. Uit de enquête blijkt dat waterschappen zich de komende jaren op verschillende manieren willen inzetten om wandelen op schouw- en oeverpaden en waterkeringen te bevorderen en daarbij verschillen in ambitie. Uit het interview met Routewerk komt naar voren dat zij over het algemeen ervaren dat de waterschappen tegenwoordig veel meer open staan voor recreatief medegebruik dan enkele jaren geleden.

Uit de enquête en de interviews met de hoogheemraadschappen komen verschillende ambities naar voren waar de waterschappen de komende jaren op in willen zetten. Tabel 4 geeft hiervan een overzicht.

Tabel 4: De rol en ambities die waterschappen voor zichzelf zien bij het oplossen van hindernissen op schouw- en oeverpaden en waterkeringen in de toekomst.

Rol/ambitie	Aantal keer benoemd
Bevorderen van recreatief medegebruik door ; i) Meedenken met belanghebbenden over de mogelijkheden en op verzoek aanleg voorzieningen te faciliteren / mee te nemen in waterschapsprojecten ii) En/of medewerkers waterschap te stimuleren kansen voor recreatief medegebruik mee te nemen in waterschapsprojecten	14
Vrijmaken meer budget voor het realiseren recreatief medegebruik	4
Het opstellen van beleid voor recreatief medegebruik , of het herzien van bestaand beleid, waarin het waterschap haar rol vastlegt bij het realiseren van recreatief medegebruik en aangeeft onder welke voorwaarden.	4
Meer openstelling schouw- en oeverpaden en waterkeringen in eigendom van het waterschap	2
Proactieve rol door zelf initiatieven van recreatief medegebruik te initiëren	2
Meer samenwerken en intensiever overleg met gemeente en andere partijen voor het realiseren van meer wandelmogelijkheden en aansluiting vinden bij bestaande recreatie-initiatieven.	1
Verbeteren van de communicatie richting de burger over de recreatieve initiatieven die het waterschap zelf ontplooit of waaraan zij meewerkt.	1

Uit de interviews met de hoogheemraadschappen Amstel, Gooi en Vecht en Schieland en Krimpenerwaard komt naar voren dat op dit moment (anno 2011) de waterschappen te maken hebben met bezuinigingen en dat zij daarom keuzes moeten maken waarop zij zich de komende jaren richten. Daarbij geven ze de prioriteit aan de uitvoering van de kerntaken van het waterschap. Recreatief medegebruik wordt door alle waterschappen als nevenfunctie gezien. Daarnaast ziet het er naar uit dat de bezuinigingen de komende jaren doorgaan. Dit betekent dat het vrijmaken van budgetten voor de bevordering van recreatief medegebruik voor 2011 en de komende jaren zeer onzeker is. Aan de andere waterschappen is hierover geen vraag gesteld in de enquête.

Conclusie toekomstambitie waterschappen

Uit de inventarisatie blijkt dat alle 14 waterschappen minimaal de ambitie hebben om recreatief medegebruik van schouw- en oeverpaden en waterkeringen te bevorderen door met belanghebbenden mee te denken, en waar mogelijk de aanleg van voorzieningen mee te laten liften in waterschapsprojecten. De ambitie van een kleine groep waterschappen reikt verder en wil zich ook zelf actief inzetten voor het bevorderen van wandelen op schouw- en oeverpaden en waterkeringen. Onder andere door het vrijmaken van budget voor de aanleg van recreatieve voorzieningen, het aanpassen van nieuwe pachtovereenkomsten en meer openstelling van de eigen terreinen in eigen beheer.

